

De voorzitter van de VSNU
Mr. E. M. d'Hondt
Postbus 13793
2501 ES Den Haag

Den Haag
22 september 2006

Ons kenmerk
HO/CBV/2006/35283

Uw brieven van
14 juli 2006 en van 31
augustus 2006

Uw kenmerk
VSNU 06/0772 U en
VSNU 06/0817 U

Onderwerp

Oordeel over het wetsvoorstel Financiering in het hoger
onderwijs en het Bekostigingsbesluit WHW 2008

Geachte heer d'Hondt,

U hebt onlangs aan de Eerste Kamer uw oordeel kenbaar gemaakt over het wetsvoorstel Financiering in het hoger onderwijs (Eerste Kamer, 2005-2006, 30 387, A). Deze brief aan de Eerste Kamer ontving ik in afschrift. Graag neem ik de vrijheid hierop te reageren. Tevens hebt u zich uitgesproken over het ontwerp-Bekostigingsbesluit WHW 2008.

1 Aandachtspunten bij het wetsvoorstel Financiering in het hoger onderwijs

In het wetsvoorstel Financiering in het hoger onderwijs zijn bepalingen opgenomen over de invoering van de leerrechten, aanpassing van de collegegeldsystematiek en inschrijvingsbepalingen, en enkele wijzigingen in artikelen inzake bekostiging, voor zover dit aanpassing van de WHW betreft.

In uw brief bent u op diverse elementen uit het wetsvoorstel ingegaan, die mij tot een reactie aanleiding geven.

Nut en noodzaak

U geeft in uw brief aan dat de leerrechten maatschappelijk ongewenst zijn. Leerrechten zouden niet leiden tot beter onderwijs en zijn vanuit onderwijsinhoudelijk standpunt ongewenst. Tevens zouden zij niet zorgen voor sneller afstuderen maar juist voor risico-mijdend gedrag en zijn zij niet toegesneden op voltijdse, deeltijds en duale opleidingen.

Gelet op het brede draagvlak in de Tweede Kamer voor het wetsvoorstel Financiering in het hoger onderwijs onderschrijf ik uw uitspraak niet dat leerrechten maatschappelijk ongewenst zijn. Onverlet de keuzemogelijkheden in de bachelor-masterstructuur mag de student de keuze zijn inschrijving om hem moverende redenen te beëindigen, niet onthouden worden. Indien een student er voor kiest zijn inschrijving te beëindigen of van opleiding/instelling te wisselen, dan dient de instelling dat ook financieel te ervaren.

Leer- en uitlooprechten zijn voldoende om tegen wettelijk collegegeld een bachelor- respectievelijk masteropleiding af te ronden. Een student kan in dit stelsel over een 4 jarige opleiding 6 jaar studeren tegen het wettelijk collegegeld. Of een student sneller gaat studeren dan nu het geval is, is aan de student. Indien hij daar niet voor kiest en ruim langer dan de studieduur studeert en dus uit de leerrechten loopt, is hij eerst nog het gemaximeerd collegegeld verschuldigd. Risicomidgend gedrag wordt dan ook niet verwacht.

Samenhang met de WHOO en wetstechniek

De VSNU merkt op dat leerrechten onderdeel uitmaken van de WHOO en onlosmakelijk verbonden zouden zijn met elementen uit die wet.

In reactie valt op te merken dat de Tweede Kamer het wetsvoorstel Financiering in het hoger onderwijs (leerrechten) eigenstandig heeft willen behandelen. Een spoedwet is voorzien om de door de Tweede Kamer gevraagde aanvullende elementen ook in het wettelijk kader op te nemen. Het is aan deze Tweede Kamer en na de verkiezingen aan de dan gekozen leden om het wetsvoorstel zodanig in behandeling te nemen dat recht gedaan kan worden aan de door de Tweede Kamer aangenomen motie.

De VSNU stelt dat het wetsvoorstel diverse technische fouten bevat, waarbij de toelichting onvolkomen in de bepalingen is vertaald.

Ik acht het wetsvoorstel accuraat en correct, echter daar waar sprake is van kenbaar gemaakte technische fouten zullen deze worden aangepast.

Maanden en administratieve chaos

Tot slot geeft de VSNU aan dat leerrechten, vooral in maanden, leiden tot sterke toename administratieve lasten. De VSNU vindt de wet te ingewikkeld. Het rapport Berenschot geeft aan dat er sprake is van forse structurele en incidentele kosten. Vanwege de invoering van leerrechten in maanden zal een administratieve chaos ontstaan. De keuze voor maanden berust volgens de VSNU tot slot op een misverstand; een keuze voor leerrechten in jaren was ook een goede geweest. Ik deel uw mening niet.

Bij voornoemde keuze is verondersteld dat de huidige studentenmobiliteit niet fors zal toenemen. Immers ook nu bestaat de mogelijkheid voor studenten om vakken 'elders' te volgen. Deze mogelijkheid blijft en er hoeft daarvoor niet een leerrecht (elders) te worden ingezet. In de onderwijs- en examenregeling wordt door elke instelling op haar eigen wijze structuur en binding aan het onderwijsaanbod gegeven. Een instelling kan zelf kiezen voor verdergaande flexibiliteit in het onderwijsaanbod. Daarbij ga ik er vanuit dat instellingen zich ook jegens elkaar verantwoordelijk zullen opstellen. Instellingen en studenten moeten niet bij voorbaat van ongewenst strategisch gedrag beschuldigd worden. De integriteit van bestuurders en studenten is een groot goed. Indien er onduidelijkheden over de bekostiging zijn, hoop ik dat de instellingen dit zullen inbrengen in het jaarlijks overleg over de bekostiging. Op deze wijze kunnen wij onduidelijkheid bespreken en afspraken met elkaar maken.

De kwaliteit van het hoger onderwijs zoals we dat momenteel kennen, geeft geen aanleiding om te veronderstellen dat er sprake zal zijn van een massale overstap naar andere opleidingen en instellingen. Gedragseffecten zullen optreden, dat is immers ook beoogd (de prikkelwerking voortvloeiend uit

leerrechten). Verschil van mening bestaat over de vraag in welke mate deze gedragseffecten zich voor gaan doen en welke negatieve aspecten daar aan verbonden zijn. Studenten maken - hoop ik – na de invoering van leerrechten betere afwegingen over de aangeboden kwaliteit van het onderwijs. Maar het is niet realistisch te verwachten dat grote groepen studenten vanwege de introductie van leerrechten “van maand tot maand” van studie veranderen. Onderzoeken naar studiekeuzemotivatie en studentenmobiliteit geven voor een dergelijk massaal te verwachten effect geen indicatie. Nogmaals, het elders volgen van een of meer vakken blijft mogelijk en heeft voor het inzetten van leerrechten geen gevolgen.

Samengevat acht ik de door u genoemde onbedoelde effecten van de keuze over de maanden niet aannemelijk, want:

- a. de student krijgt bij tussentijdse uitschrijving maar een deel van de niet-benutte leerrechten terug,
- b. de student heeft bij uitschrijving (voor enkele maanden) geen aanspraken op studiefinanciering en OV-jaarkaart,
- c. de student weet zich via de onderwijs- en examenregeling gebonden aan een opleiding en kan bijvoorbeeld zijn stage niet laten meetellen bij het afstuderen wanneer hij niet is ingeschreven. Is hij wel ingeschreven dan is hij verzekerd van het recht op goede stagebegeleiding.

De overheid zal goed in de gaten houden of en in hoeverre instellingen en studenten misbruik en oneigenlijk gebruik maken van de mogelijkheden die de wet- en regelgeving bieden. Mochten instellingen of studenten misbruik of oneigenlijk gebruik maken van de gekozen systematiek dan zullen gepaste maatregelen worden getroffen.

Invoering van leerrechten wordt zorgvuldig voorbereid. Uitvoeringsvraagstukken worden nu al ter hand genomen gericht op invoering per 1 september 2007. Gelet op de motie van het lid Joldersma c.s. (Tweede Kamer, 2005-2006, 30 387, nr. 41) is hiervoor een stuurgroep ingericht. Voor uitstel zijn nu geen indicaties: er is op dit moment geen reden aan te nemen dat het ontwikkeltraject binnen de Informatie Beheer Groep respectievelijk CFI niet haalbaar is. Belangrijk aandachtspunt is de medewerking van instellingen. Het baart mij zorg dat de VSNU en HBO-raad – in dit stadium – geen zitting willen nemen in de stuurgroep die de invoering van leerrechten voorbereid. Graag roep ik u op alsnog in deze stuurgroep te participeren. Deze stuurgroep is bedoeld voor een zorgvuldige begeleiding van de invoering van leerrechten waaronder het adviseren over go-now go later, waarbij ook de inbreng van de instellingen noodzakelijk is. Van mijn kant zal ik u in ieder geval goed op de hoogte houden van de ontwikkelingen en zal ik u regelmatig in een bestuurlijk overleg in kennis stellen van de voortgang in het proces.

Over de administratieve lasten en uitvoering van leerrechten is reeds het nodige opgemerkt in het overleg met de Tweede Kamer. Uw wens om de administratieve lasten tot een minimum te beperken is ook de mijne. Het resultaat kan naar mijn mening makkelijker in gezamenlijk overleg worden bereikt dan zonder dat overleg (al dan niet in de aangehaalde stuurgroep).

De instellingen zijn geïnformeerd over de inhoud en strekking van de wet- en regelgeving over leerrechten en de daaraan gerelateerde instellingsbekostiging. In een ook aan de ISO en LSVb toegestuurde brief van 21 juli 2006 is uitgebreide informatie opgenomen over de van de instellingen

verwachte activiteiten en de ontwikkelingen bij de Informatie Beheer Groep en CFI. Op korte termijn zullen de instellingen worden geïnformeerd over de vastgestelde specificaties voor de softwareontwikkeling vanwege de aanpassingen in de elektronische gegevensuitwisseling; ook het zogenoemde proces- en informatiemodel is vastgesteld en zal de instellingen ter kennis worden gebracht. CFI is momenteel met de instellingen en overige betrokkenen bezig met het afronden van het controleprotocol dat bij de nieuwe bekostiging hoort. De uitvoeringsorganisaties en OCW zijn klaar voor de invoering!

Hoewel ik uw brief alleen in afschrift ontving, hoop ik dat ik u bruikbare additionele informatie bied ten einde de leerrechten tijdig én zorgvuldig in te voeren.

2 Aandachtspunten bij het Ontwerp-Bekostigingsbesluit WHW 2008

In het Bekostigingsbesluit WHW 2008 wordt de herziening van de instellingsbekostiging geregeld. Het ontwerp-Bekostigingsbesluit WHW 2008 zal conform artikel 2.6 van de WHW, naar het zich laat aanzien, begin oktober worden voorgelegd aan de Tweede Kamer. De instellingsbekostiging vanwege het verzorgen van geaccrediteerde bachelor- en masteropleidingen wordt gebaseerd op het aantal studenten dat een leerrecht aanwendt, het aantal verleende graden en een instellings specifieke onderwijsopslag. Het is de bedoeling om deze nieuwe systematiek vanaf het begrotingsjaar 2008 inwerking te laten treden.

Bij de vormgeving van de bekostigingssystematiek is rekening gehouden met beleidsmatige uitgangspunten maar ook uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid. Dat heeft geresulteerd in een fors vereenvoudigde set aan rekenregels waarbij risico's voor misbruik en oneigenlijk gebruik gesignaleerd door de commissie Schutte zijn weggenomen. Dit heeft onder meer geresulteerd in een fors verlaagde diplomabekostiging en vereenvoudiging van gegevensstromen.

De VSNU en HBO-raad hebben aangegeven het niet verantwoord te achten wanneer het besluit in de voorgelegde vorm wordt vastgesteld. Daarbij zijn diverse suggesties tot aanpassing en verzoeken om verheldering gedaan. Deze bestuurlijke opvattingen hebben in meerdere gevallen geleid tot technische aanpassingen en verhelderingen in de toelichting, gegeven de uitspraken in de Tweede Kamer over de beoogde bekostigingssystematiek.

De staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Bruno Bruins

CC

- De leden van de commissie Wetenschapsbeleid en Hoger Onderwijs van de Eerste Kamer
- De voorzitters van de HBO-raad, ISO en LSvB
- De colleges van bestuur van instellingen voor hoger onderwijs